

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Redništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 D, za pol leta 90 D, za četrt leta 45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO VI.

Telefon štev. 552

LJUBLJANA, dne 27. novembra 1923.

Telefon štev. 552

STEV. 140.

Vinarski nadzornik Fran Gombač v Ljubljani:

Vinska produkcija in vinska kupčija v Sloveniji.

V obče se je letos v Sloveniji pridelalo dobro tretjino manj vina od lanskega leta. Točnih statističnih podatkov sicer še nimamo, toda v primeri z lanskoletnim pridelkom, ki je znašal $\frac{3}{4}$ milijona hektolitrov, me nim, da bo letošnji dosegel komaj $\frac{1}{2}$ milijona hektolitrov. Slabo so se v tem oziru odrezali osobito severnejši vinorodni kraji na Štajerskem, kjer je zarod spomladi slabo odcvetel, ter po toči poškodovani drugi kraji na Štajerskem in Dolenjskem. Ponekod je pa tudi gniloba pričakovani pridelok precej skrbila.

Zato pa v splošnem nadkriljuje kakovost letošnjih vin glede polnosti in jakosti ono lanskega letnika, k čemur je mnogo pripomoglo krasno vreme od druge polovice septembra naprej do konca oktobra. V tem času je grozdje dobro dozorelo, osobito v vinogradih, kjer so trgali šele v drugi polovici, odnosno koncem oktobra in celo začetkom novembra, kar je za naše razmere nekaj izvenrednega.

Taka vina imajo povprečno 10% alkohola navadna ter povprečno 11 do 13% in tudi 14% boljše, sortirana vina. Zgodaj podbrana pa 1 do 3 in tudi 4% manj.

Vinska kupčija se dosedaj še ni posebno razvila, čemur pa je največ kriva sedanja denarna kriza in veliki prometni ter trošarinski in užitinski stroški, ki značijo skoro polovico, v Ljubljani celo že nad polovico nakupne vinske cene.

Se je sicer v posameznih krajih že precej prodalo in celo po prav

ugodnih cenah (26 do 30 in tudi po 35 K liter), toda ona kupčijska živahnost, kakršna bi morala vladati oktobra - novembra, žalibog ni nikjer ne na Kranjskem, ne na Štajerskem.

Da se kupčija vsaj z dolenjskimi vini nekoliko oživi, je priredila krška občina 21. novembra veliki vinski sejem v Krškem, ki je v vsakem oziru, vključno s slabim vremenom, prav povoljno uspel, kajti kakor smo se osebno prepričali, se je v teku dobrega pol dne sklenilo kupčij za okroglo 2000 hl po 20 do 28 K, največ pa po 22 do 24 K. Obenem pa so se seznanili producenti, katerih je došlo na stotine iz raznih vinskih goric krškega in brežkega okraja, z došlimi kupci, ki so, odnosno ki bodo naknadno gotovo še več kupčij z njimi sklenili. Zeleti bi bilo pač, da se to v čim večji množini obistini, da si morejo tudi revnejši, v stiskah se nahajajoči vinogradniki še pred zimo nabaviti vsaj nekaj najnujnejših stvari.

V sanacijo teh razmer bi se mnogo propomoglo z izvozom vin iz Slovenije, zlasti močnejših in bolj kakovitih, v Nemško Avstrijo, za kar se sedaj naša vinogradniška društva ter vinogradniške zadruge zelo potegujejo. Z ozirom na jugoslovanske in avstrijske konvencionalne in transportne razmere pa vse kaže, da izvozni uspeh naših vin v Nemško Avstrijo ostane sličen onemu v Češkoslovaško, ki se je lani z velikim pompom vprizoril, a nazadnje razblinil v nič.

Izredni občni zbor ljubljanske borze.

Včeraj ob 11. dopoldne se je vršil že v lastni borzni dvorani v poslopiju Filharmonije na Kongresnem trgu prvi izredni občni zbor Ljubljanske borze.

Razven mnogoštevilnega članstva, med katero šteje danes borza že vsa večja industrijska in trgovska podjetja ter denarne zavode Slovenije, so bili navzoči tudi predstavniki naših odličnih gospodarskih korporacij, tako Trgovske in obrtniške zbornice, Zveze industrijcev, Zveze denarnih zavodov, Gremija trgovcev in drugi.

Predsednik borze gospod Dragotin Hribar je otvoril zborovanje ter v daljšem govoru pozdravil navzoče povdarjajoč kako važnega pomena bo lastna borza ravno za naše industrijsko in trgovsko zelo razvito Slovenijo uprav v sedanjih prilikah, ko se povsod tako težko občuti denarno pomanjkanje.

Nato preide na dnevni red — spremembo dosedanjih pravil — ter podeli besedo tajniku borze g. dr. M. Dobrili, ki obširno poroča o namestjenih izpremembah, od katerih so najglavnejše: razširjenje poslovanja borze na devize in valute, dalje zvišanje števila borznega sveta od 7 na 15, kreacija finansijskega odbora ter še nekatera druga dopolnila upravnega značaja. Občni zbor je soglasno sprejel predlagane izpremembe pravil, ki se predlože Ministrstvu trgovine in industrije v odobritev.

Med slučajnostmi se je predlagala

sledenja resolucija, ki se je sprejela soglasno s posebnim odobravanjem:

Na izrednem občnem zboru ljubljanske borze za robo in vrednote v Ljubljani dne 26. novembra 1923. zbrani člani kot zastopniki denarnih zavodov, trgovine, industrije in obrti, ponavljajo že večkratno izraženo prošnjo na finančno in trgovinsko ministrstvo za podelitev dopolnilne koncesije za trgovanje z devizami in valutami, katere je bila od imenovanih ministrstev dosedaj tudi že opetovano obljubljena različnim zastopstvom slovenskih gospodarskih krogov. Obstojenja težka finančna situacija in na vse panoge gospodarskega življenja dnevno raztezojoča se kriza utemljuje vsestransko nujno in neodložljivo potrebo oživitve te eminentno gospodarske inštitucije. Predstojenja sklepanja raznih mednarodnih trgovinskih pogodb podkreplja tembolj izraženo željo in poudarjeno potrebo popolne borze v svrhu izboljšanja gospodarskih razmer in ustrežanja nujnogospodarskim potrebam. S poudarkom naglašamo, da je potreba popolne borze v Ljubljani enodušna zahteva vseh gospodarskih krogov v Sloveniji, kakor kaže priložena resolucija mariborske sekcije Zveze industrijcev, katere se je enoglasno izrekla za popolno borzo v Ljubljani.

V dobri nadi na skorajšnji pričetek poslovanja popolne borze v Ljubljani, se je zaključila ta sijajna manifestacija odličnih zastopnikov našega gospodarstva.

Novi predpisi za izvrševanje gostilniškega obrta.*

S 15. novembrom t. l. so stopila v veljavo nova določila o gostilniškem obrtu. Svoje mnenje o teh predpisih, ki dosedaj pri nas veljavne v bistvu popolnoma izpreminjajo, smo izrazili v članku, ki je svoj čas izšel v našem listu, ko je šlo za projekt. V naslednjem se omejimo le na priobčenje glavne vsebine zakonov in obeh pravilnikov.

Po novem bomo razlikovali »mehane« in »kafane«. Mehana je taka gostilna, ki ima razen prostorov za točenje pijače tudi sobe za prenočevanje ponikov. Če teh nima, se imenuje kafana.

Za izvrševanje gostilniškega obrta je potrebno: 1. mesno (t. j. lokalno) mehansko ali kafansko pravo; 2. lično (osebno) pravo in 3. pravo za točenje pijače.

Mesno mehansko ali kafansko pravo je pravica, da se sme kaka določena zgradba, hiša, porabljati za gostilno. Za podelitev tega prava je pristojno ministrstvo notranjih del po zaslšanju velikega župana. Omejitve na gotovo število ni, marveč se ozira le na potrebe ljudstva in interese države. Hiša mora biti primerna v zdravstvenem in policijskem oziru, nove zgradbe bodo morale po vrhu tega odgovarjati splošnemu načrtu, ki ga izda ministrstvo za zgradbe. Lastnik mora biti neomadeževan. Svoje mnenje oddaja lokalne občinske, politične in finančne oblasti ter komisija (drž. inženjer, zdravnik, politični in finančni uradnik). Ta pravica se ne more prenesti na drugo hišo in ugasne, če se v treh mesecih ne prične s točenjem, ali pa prekine za več kot en mesec. Taksa, ki jo more plačati lastnik hiše, znaša za Ljubljano in Maribor 3000 Din, v krajih nad 2000 prebivalcev 2500 Din, drugod 2000 Din. Če se v zgradbah izven Srbije in Črne gore toči nepretrgoma od 6. aprila 1920 dalje, se smatra, da je mesno pravo pridobljeno. Za hiše v katerih se je začelo točiti kasneje, je treba plačati zgorajšnjo takso, ako se to še ni zgodilo.

Lično pravo t. j. na osebo vezano dovoljenje, daje dotičniku pravico, da se sploh sme baviti s profesionalnim točenjem pijače kjerkoli in kadarkoli. Mogli bi to označiti kot nekako spričevalo o sposobnosti, ker ga dobi proti taksi 200 Din od politične oblasti (županijska vlast, okružno načelstvo) le oni, ki je za tak posel fizično in moralno sposoben in naš državljan. To velja za gostilničarja samega, pa tudi za njegovega namestnika, odnosno poslovojdjo, a ne za služinčad.

Gori označene določbe glede mesnega in ličnega prava veljajo v principu tudi za gostilniški obrt, ki se izvršuje po vrtovih parkih, in barakah.

Oni, ki ima lično pravo, more začeti s točenjem pijače v zgradbi, ki ima mesno pravo, šele ko mu izda finančna oblast (pri nas finančno ravnateljstvo) specialno dovoljenje za točenje pijače. To je omejeno izključno na kak določen lokal in se ne more prenesti na drugo osebo ali dati v zakup. Pred odločitvijo se zaslja glede osebe in lokala mnenje pristojne politične oblasti. Za prenos na drugo zgradbo je treba dovoljenja finančne oblasti. Kdor ne namerava ali ne more točiti osebno (pravne osebe, bolniki), mora prijaviti sposobnega namestnika. Taksa za dovoljenje točenja na drobno znaša za vsakega pol leta vnaprej, računši že s sedanjim polletjem in odgovarjajoče kategoriji, v katero posebna komisija uvrsti gostilno: za Ljubljano in Maribor 1500, 1000, 750 in 500 Din, za kraje nad 2000 prebivalcev 1000, 750, 500 in 300 Din, za ostale kraje 750, 500, 300 in 200 Din.

Točenje pijače se more vršiti ali na drobno ali na debelo. Pod prvim se razume prodaja vseh ali samo nekaterih vrst alkoholnih pijač v vseh količinah, za goste v gostilniških lokalih in zunaj teh. Točenje na debelo pa je prodaja vina nad 50 litrov, piva najmanj 25 litrov, špirta in vseh žganj preko 100 litrov, ostalih zaslaženih in nezaslaženih pijač pa najmanj 25 litrov. Za prodajalce pijače na debelo so predpisani še posebni pogoji (protokola-cija, knjigovodstvo, garancija letnega prometa 200 hl). Pred izdajo dovoljenja za točenje pijače na debelo mora preskrbeti finančna oblast odobrenje Generalne direkcije. Točenje pijače na drobno se more vršiti v kafanah, mehanah, bifejih, delikatesnih, vinskih - žganjarskih, poslastičarskih in drugih podobnih obratih, dalje na kolodvorih, ladjah, vojašnicah, kazinih, čitalnicah in drugih zaprtih društvenih prostorih, v zaveščenih in naselbinah ter barakah (kantinah).

Za točenje na sejmi in proščanjih so posebna, a z zgorajšnjimi precej identična določila. Specialnih določb za točenje pod vejo ni. Prodajalci lastnega pridelka na drobno plačajo le nižje takse.

Kazni, ki jih nalagajo politične in finančne oblasti, so občutne (1000, 2000 do 5000 Din). Plača jih lastnik zgradbe, ki se pa more odškodovati napram svojemu najemniku ali za kupcu potom sodišča.

Če je pod političnimi oblastmi razumeli okrajna glavarstva ali pokrajinsko upravo, ni razvidno.

* Zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o takсах in pristojbinah tar. post. 61, 62, 63, 64, 65, 66 in 67 z dne 25. oktobra 1923, Sl. Nov. št. 255. — Pravilnik ministrstva za notranja dela z dne 12. nov. 1923 in pravilnik ministrstva financ z dne 12. novembra 1923, Sl. Nov. št. 263.

Nekaj pozabljenih stvari iz poglavja o trgovinskem kupu.

KAKO SE VOLIJO PRAVICE PO ČL. 354 IN 355 TRG. ZAK.

(Nadaljevanje.)

Glede tega naknadnega roka so pa premnogi mnenja, da mora biti zamudniku izrecno določen, postavljen. To naziranje je pomotno: zakonu zadostuje, da se dejanski za primeren čas še počaka, da zamudnik zamudo s tem popravi, da naknadno pogodbo izpolni. Vendar mora taka izpolnitev biti dejanska, stvarna, in bi verbalna ponudba ne zadostovala. Dejansko stvarno po-

nudbo pa mora nemudni pogodnik sprejeti in s tako izpolnitvijo obvestilo o izboru izgubi svojo veljavo. Ker pa mora nemudni pogodnik tak naknadni rok, dasi le z dejanskim čakanjem, dopustiti, po zakonu ni treba, da bi zamudnik ta rok posebej zahteval ali zanj zaprosil.

Naknadni rok, naj je postavljen izrecno ali dan le dejanski, mora biti primeren posebnim okolišnim po-

sameznega primera. Vendar je pomnilo, da ni treba, da bi se zamudniku pustil oni čas, ki mu je potreben, da izpolnitev pripravi, temveč le oni čas mu je pustiti, ki je potreben za pospešitev in dovršitev izpolnitve, katero je bil sicer že začel, a ne pravočasno dovršil. Ako naknadni rok ni primeren, to zamudniku škoditi ne more, in je njegova zamuda opravičena, ako rok prekorači in naknadno izpolni, ki ga je smatrati še primernim. Seveda more zamudnik prirediti tudi takemu neprimernemu roku, in je prireditelj tudi tukaj možno ne samo izrecno, temveč tudi molče. V tem primeru velja seveda le izpolnitev v tem skrajšanem, dasi ob sebi neprimernem roku.

Naknadnega roka le izjemoma ni treba. Tako po izrecni določbi trg. zakona v primerih, kjer priroda opravila naknadnega roka ne dopušča; ako se namreč poznejša dajatev ne prikazuje več kot izpolnitev pogodbe in je torej za upnika brez hasni, ker dobave ne more uporabiti v one svrhu, za katero jo je bil določil, kar je bilo mudnemu kupcu znano. Tega pomena pa nima, ako je blago podložno kolebanju cen! Pač velja to n. pr. pri f. zv. sezonskih predmetih ali sploh blagu, ki spreminja vrednost po letnih časih; ali v primerih, ko je prodajalec vedel, da kupec blago nujno potrebuje, da ga odda svojim odjemalcem, ki bi pa radi njegove zamude v dobavi od pogodbe odstopili. Sodstvo prizna po zmislu zakona tako izjemo tudi v primerih, kjer je gotovo, da zamudnik nikakor ne more ali nikakor ne more izpolniti. Prazna formalnost brez hasni bi bila, da se mu dovoli še nabavni rok. Kdaj nastopi tak primer, je treba seveda presoditi ob vestnem upoštevanju vseh okoliščin, osobito kadar je treba na to, da zamudnik nikakor ne more ali nikakor ne more izpolniti, šele sklepati iz njegovih izjav, ki pa tega po besedah izrecno ne izrekajo. Tudi ako je naknadni rok izrecno že postavljen ali vsaj dejanski dovoljen, pa razlog zanj med njegovim tekom odpade, ker je v tem izpolnitev postala nemogoča ali se je zamudnik v tem upr. izgubi naknadni rok glede svojega ostanka zmisel v veljavo. Poudariti pa je, da je v teh izjemnih primerih nemudni pogodnik oproščen samo dovolitve naknadnega roka, ne pa obvestila o izboru pravice po točkah b. ali c.

Pravilna, t. j. v zmislu in okvirju zakona storjena izbira ima svoj pravni učinek na obe strani.

Za nemudnega pogodnika je dokončna, nepreklicna. Ni mu več mogoče, da mesto izbrane pravice izbere naknadno drugo pravico. Le navidezna izjema od tega pravila je ta, da sme prodajalec, tudi ako je s tožbo na odvzem blaga in plačilo kupnine jasno dal spoznati, da kljub zamudi zahteva zgolj izpolnitev, blago vendar le prodati iz samopomoči ter zahtevati razliko, a to celo tudi tedaj, ako je že dosegel sodbo na odvzem in plačilo; navidezna zahteva, ker prodajalec tu ne uveljavlja pravic iz čl. 354, 355 trg. zakona, temveč pravice iz čl. 343 trg. zak., ki more obsojati tudi poleg teh dveh članov. Prava izjema in prememba pravila pa je, da more preklicnost izbora utemeljiti sprememba okoliščin, katero je povzročil zamudnik po svoji krivdi. Ako se je n. pr. prodajalec odločil za izpolnitev in mu protivnik po svoji krivdi to izpolnitev onemogočil, more prodajalec naknadno vendar le še zahtevati namesto izpolnitve odškodnino radi neizpolnitve, to celo tudi še tekom že uvedene pravde.

Za zamudnega pogodnika pa izbor ne pomeni še, da mu je odvzeta možnost izpolnitve pogodbe. Marveč mu ostane nedotaknjena primarna pravica, da pogodbo izpolni; dasi je bil v zamudo zašel in bil morda celo izpolnitev določno odklonil, mora baš radi te primarnosti izpolniti, dokler nasprotnik ni izjavil izbora in ni pretekel primerni naknadni rok

za izpolnitev tedaj, kadar je bil po zakonu dopusten in potreben. Le tedaj, ako izjemoma naknadnega roka ni treba, mu je pol do izpolnitve z izborom v drugi smeri presejana. Z naknadno izpolnitvijo pa, ako je pravilna, odvzame zamudnik nemudoma pogodniku vse pravice iz izbora, da ga more tako od svoje strani celo prisiliti, da sedaj tudi on izpolni pogodbo in da sam ne pride s svojo dajljivo v zamudo. Čim pa je izbor pravilno opravljen in je morebiti po zakonu potrebni in primerni naknadni rok brezuspešno potekel, odpada za zamudnika možnost, da bi zamudo popravil in zamujeno naknadno, a obvezno za nemudnega sopogodnika dobavil.

(Konec sledi.)

M. Savič:

Naša industrija in obrt.

(Nadaljevanje.)

Predvojna šola trikotaje bratov Iličev v Vlasotincih, ki jo je ministrstvo za narodno gospodarstvo podpiralo na ta način, da je plačevalo vse osebne izdatke, je bila uničena od sovražnikov ter se ni več obnovila.

Znure izdelujejo tovarne v Beogradu, v Leskovcu dve, Ordelnici, v Bitolju tri in v Tetovu. V Leskovcu delajo Kulić in Ilić znure s 36 vezmi in volnice z dvema štuli. V Velesi dela 300 žen volnene pletene rekle. V Prilepu dela 2000 žen volnene nogavice in 200 žen pa rekle za prodajo. V Prizrenu izdeluje 200 žen volnene spodnje srajce. In razen 25% bogatih žensk izdelujejo vse bele nogavice za prodajo. V Magarevu izdeluje 200 žen spodnje srajce, v Trnovem pri Bitolju 100 žen. Nadalje izdelujejo cincarske ženske nogavice v Malovišču, Gobešu, Nižepolju in Kruševcu.

V Sarajevu obstoja tovarna za nogavice Avram Levi Sadić, ki producira letno okrog 40.000 tucatov nogavic. Ona ima 41 avtomatičnih strojev za nogavice, 9 strojev za napravlanje ivic, 4 stroje za navijanje preje, 15 ketel-strojev, 2 obelok-stroja, parni kotel za barvanje, 2 peči za sušenje, 1 centrifugo, 3 stiskalnice, 4 električne motorje in zaposluje 94 delavcev.

V Sarajevu izdela Gavro Levi 10.000 tucatov kičaneč za fese letno iz uvažane preje. Nadalje se tam nahaja nekoliko izdelovalcev žnur.

Sarajevo bi bilo za razširjenje pletarske industrije izredno ugodno. Posebno za izdelavo oblek kot hišna industrija zaradi muslimank. Toda bilo bi tudi velikega državnega interesa, da se za muslimanske ženske najde kak rentabilni posel.

V Sremsu je 35 nogavičarjev in sicer dva v Čereviću, dva v Iloku, dva v Irigu, trije v Rumi, štirje v Sidu, štirje v Vinkovcih, dva v Ivanjкову, sedem v Vukovaru in po eden v Ceriću, Mitrovici, Vrbani in Jami-ni ter pet v Zemunu. Večinoma izdelujejo sami letno okrog 400 do 500 kg nogavic in pletenih polčevljev in kupljene preje.

Izjema so: 1.) Karl Ambrust v Rumi, ki ima 6 delavcev, izdelava 10.000 parov nogavic in ima predilnico in valjarno; 2.) Ilija Branić v Rumi, ki ima 2 delavca in izdelava 1500 kg letno; 3.) Johann Stefan v Vinkovcih, ki zaposluje 20 delavcev in izdelava okrog 10.000 parov na leto; 4.) Josip Bauer v Vinkovcih s 4 delavci in 2000 parov; 5.) Ivan Esert v Vinkovcih z 2 delavci izdelava 1000 parov letno; 6.) Ivan Neuberger v Vinkovcih ima 5 delavcev in izdelava 3 tisoč parov nogavic; 7.) Ivan Kovačević v Vukovaru ima 6 delavcev in sprede ter izdelava letno 1500 kg; 8.) Peter Eibek, Vukovar, ima 3 delavce; 9.) Josip Bel, Vukovar, izdelava s 5 delavci 1000 kg, predejo pa mu drugi; 10.) Venčelin Huber, Cerić, ima 9 delavcev, izdelava 6000 parov in 2000 parov polovičastih čevljev, jopičev in svetov 1000 komadov, šalov 1000 in ima dva stroja za česanje volne, tri selfaktorje in 15

pletilnih strojev; 11.) Franc Fric, Mitrovica, dva delavca, 4000 parov; 12.) Josip Horvat, Vrbanja, tri delavce; 13.) Adam Devald v Zemunu, dva delavca, 6000 parov; 14.) Peter Hofiker v Zemunu, dva delavca, 2000 parov letno; 15.) Selincer in drugi v Vukovaru, ki izdelava 500 pletenih sukenj, 2500 parov nogavic in 1600 parov copat. Ima 6 delavcev in prede sam s strojem, ima pa ročni stroj za pletenje. Od navedenih nekateri valjajo nogavice in imajo lastne valjarne, drugi pa jih ne valjajo, marveč jih prodajo, kakor so pletene. Oni izdelujejo navadno valjane nogavice, kakor jih nosijo Švabi in polčevlje, kakor jih nosijo Švabinje.

(Dalje sledi.)

Zahlevajte povsod našo domačo
Kolinsko cikorijo
izvrsten pridelanek za kavo.

Industrija.

† Hugon Noof. Dne 22. t. m. je na Dunaju, po daljšem bolehanju preminul veleindustrialec Hugon Noof. Pokojnik je bil markantna osebnost v industrijskem svetu in je igral velevažno vlogo osobito v kovinski industriji. Skozi celih 30 let, do leta 1920 je bil predsednik Kranjske industrijske družbe na Jesenicah, za katero si je pridobil neverljivega zasluga. Njegovemu spretnemu vodstvu, njegovi širokopoteznosti in strokovnemu znanju se je v prvi vrsti zahvaliti, da se je to podjetje povzpelo iz skromnih začetkov do današnje veličine. Pa ne samo v industrijskih krogih, ampak tudi drugod je bil pokojnik splošno spoštovan in priljubljen. Jeseniška občina ga je v zahvalo za zasluge, katere si je stekel za občino, imenovala za svojega častnega občana. Pokojnik je bil stric sedanjega generalnega ravnatelja Kranjske industrijske družbe g. Karla Noofa. G. generalnemu ravnatelju izrekamo naše iskreno sožalje, zaslužnemu pokojniku pa bodi ohranjen časten spomin!

Tvornica aeroplanov v Novem Sadu. Te dni je pričela poslovati tvornica aeroplanov »Irakus« v Novem Sadu. Tvornica izdeluje sedaj 4 avijone za ministrstvo vojske in mornarice ter 7 hidroavijonov. Letno more izdelati 100 aeroplanov.

Nova tovarna vagonov v Novem Sadu. Suboliška tovarna vagonov »Ferum« bo ustanovila v Novem Sadu veliko tovarno vagonov, kjer bo zaposlenih 3000 delavcev. Tovarna je kupila od mestne uprave zemljišče v izmeri 25 jutrov, na katerem se bo zgradila tovarna.

Nova tekstilna tovarna v Mariboru. Znano tvornico voz A. Počivalnik na Teznu, ki je bila pred meseci opuščena, je kupila neka češka družba, ki jo preuredi v tekstilno tovarno za izdelavo finega platna.

Nova tovarna za konzerve v Jugoslaviji. Iz Beograda poročajo, da je neki angleško-švicarski konzorcij zaprosil vlado, da bi mu dovolila ustanovitev tovarne za konzerve v Koprivnici. Tovarna bi izdelovala poleg vojaških tudi fine šunkove in druge konzerve.

ITO ZOBNA PASTA je moderno in najboljšo sredstvo za čiščenje zob.

Trgovina.

Konferenca zveze izvoznikov. V Beogradu se je vršila konferenca zveze izvoznikov. Na konferenci se je razpravljalo o vseh vprašanih prometno-tehniških narave, kakor tudi o carinskih in davčnih zadevah, v kolikor zadevajo izvoz. Zastopniki prometnega ministrstva so izjavili, da bodo izražene želje predložili svojemu ministru.

Ustanovitev nove petrolejske akcijske družbe. V Zagrebu se bo ustanovila »Medžimurska petrolejska akcijska družba« s kapitalom 2 in pol milijona dinarjev. Deleži po 100 Din. Ustanovitelja sta dr. Maks Silberberg in Rudolf Rauker.

Obrt.

Ustanove za obrtnike in vdove obrtnikov. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani razpisuje za leto 1923: a) deset ustanov za onemogle uboge obrtnike ali trgovce in sicer po 100 Din in po 50 Din; b) pet ustanov po 45 Din za onemogle uboge vdove obrtnikov ali trgovcev. — Prošnje naj se pošljejo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani do 8. decembra 1923. Priloži naj se jim od občinskega in župniškega urada potrjeno dokazilo, da je prošilec obrt ali trgovino samostojno izvrševal, da sedaj radi onemoglosti ne more več delati in da je ubog, oziroma da je prosilka onemogla uboga vdova bivšega samostojnega obrtnika ali trgovca.

Carinska konferenca v Ljubljani.

Včeraj ob 6. uri zvečer se je vršila v posvetovalnici Irgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani prva carinska konferenca. Konference so se udeležili najodličnejši predstavniki trgovskih krogov: predsednik Irgovske in obrtniške zbornice g. Knez, predsednik zveze Irgovskih gremijev g. Jelačin ml., predsednik gremija Irgovcev v Ljubljani g. Stupica, predsednik gremija Irgovcev Ljubljana-okolica g. Zebal in drugi. Konferenco je otvoril upravnik glavne carinarnice g. Rupelj s kratkim nagovorom, v katerem je poudarjal, da carinski zakoni in predpisi pogosto res ustvarjajo težak položaj ne le strankam, ampak tudi carinskim uradnikom samim. Želi, da bi se na konferenci stvarno razmotrivalo o priložbah, ki jih imajo interesenti napram poslovanju glavne carinarnice v Ljubljani. — Gosp. Mohorič pozdravi navzoče v imenu Irgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani. Poudarjal je svoje zadovoljstvo, da je Generalna direkcija določila predmetne konference ter izrazil prepričanje, da bo z vzajemnim sodelovanjem mogoče odstraniti vsa nesporazumjenja, ki čestokrat nastajajo pri carinjenju. Tudi opozarja g. Mohorič na važnost zgradbe prostorov za carinarnico v Ljubljani. Zbornica bo posvečala temu vprašanju, ki kolikor toliko tudi povzroča, da se carinsko poslovanje ne more neovirano razvijati, svojo posebno pozornost. Načelnik gremija Irgovcev g. Stupica omenja, da je gremij glede prostorov carinarnice ukrenil vse, kar je bilo potrebno, in upa, da se bo to vprašanje v doglednem času ugodno rešilo. G. Rupelj uvede nato stvarno razpravo, nakar je g. Mohorič v daljših izjavah pojasnil težnje interesentov, v glavnem glede prekuriranja carinjenja, glede carinjenja vagonov, glede pošiljatev in glede izročanja slovarnic carinarnici od strani železnice. O teh težnjah sta dala g. upravnik in njegov namesnik izčrpna pojasnila. G. Jelačin ml. je nato pojasnil interes trgovine, da se carinsko poslovanje pospeši in odstrani vse, kar bi moglo vzbuditi med interesenti le senco dvoma, da zahtevajo carinarnice od njih več nego so po zakonu in predpisih upravičene zahtevati. Nadaljnji govornik g. Jovanović poudarja, da bi se položaj izdalno izboljšal, ako bi se ustanovila carinska poddirekcija, obstoječa iz treh strokovnjakov, ki bi odločali v spornih primerih, da bi ne bilo treba čakati na odločbo iz Beograda, ki se naravno zavleče, preden obide instanco, ki so pristojne za odločitev. G. Mohorič omenja, da je Irgovska in obrtniška zbornica že pred dvema letoma slavila v tem oziru svoje predloge. Vsa prizadevanja, da bi se vsaj v tem oziru ustreglo upravičenim željam interesentov, so oslala kljub vsem pogonom in opozoritvam žal brez uspeha. Trdno je upala, da bo carinska uprava že tekom leta 1923 ustanovila carinske biroje za reševanje carinsko tarifnih sporov, a se je generalna direkcija tik pred realizacijo te ideje premislila, češ da bi ta ustanova ustvarjala različno tolmačenje zakona. Zbornica bo v tej zadevi ponovno intervenirala pri generalni direkciji carin. — Nadalje so nekateri interesenti razložili težkoče, ki so jih imeli pri carinjenju. V glavnem se je poudarjalo težave pri carinjenju zabojev (masil), oziroma glede analize vsebine zabojev, glede pri-

znavanja izvornih izpričeval in glede izplačevanja carinskih kavcij. G. upravnik Rupelj je posamezne primere pojasnil in ulemeljil poslopek carinarnice ter nato skoro dveurno konferenco zaključil. Prihodnja konferenca se vrši v kratkem. Interesenti se bodo o tem pravočasno opozorili.

Davki.

Porazdelitev indirektnih davkov. V letu 1921-1922 so bili indirektni davki razdeljeni sledeče in sicer v procentih: Srbija in Crnagora 22%, Hrvatska in Slavonija 20%, Bosna in Hercegovina 11%, Vojvodina 30%, Slovenija 13%, Dalmacija 2.5%.

Nadomestne volitve v cenilne komisije za dohodnino v Sloveniji in vpošlatvi dohodninske cenilne komisije za Prekmurje. Volitve po § 189. zakona o osebnih davkih se vrše v nedeljo, dne 20. januarja 1924. — Razpis volitev izide te dni v Uradnem listu in se bo objavil tudi po vseh občinah na krajevno običajni način. — Razglas obsega vse podatke o načinu, kraju in času volitev. Volilni imeniki bodo pri davčnih oblastih I. stopnje razpoloženi na vpogled od dne 13. decembra do 20. decembra t. l. ob navadnih uradnih urah. V istem času se smejo vlagati istolam reklamacije proti volilnim imenikom. Po preteku reklamacijskega roka bodo smeli davčni zavezanci vpogledati volilne imenike še nadalje do vstalega 12. januarja 1924, ako se primerno legitimirajo, da se jim na ta način omogoči izbrati kandidate iz kroga volilnih upravičencev.

Najboljši

PREMOG, DRVA IN OGLJE

kupite najceneje pri

Družbi Ilirija, Ljubljana

Kralja Petra trg 8. — Telefon 220.

Promet.

Objava pošnega ravnateljstva. Zaradi snega se vsako leto poškodujejo vsi brzojavni in telefonski vodi krajevnega omrežja, ker žice nikakor ne vzdržijo teže mokrega snega in se porgajo. Tehnični odseki brzojavne uprave, ki morajo skrbeti za vzdrževanje vodov, se bore ob takih prilikah z velikimi težavami, ker so telefonske in brzojavne proge v vsem področju na mnogih krajih poškodovane, in sicer so ne samo žice prelrgane, ampak tudi nosilci in drogi skrivljeni ali zlomljeni. Razen tega se ob takih katastrofah za popravila lahko uporabljajo samo izvežbani delavci, ne pa novinci. Izvežbanih delavcev je pa le malo na razpolago, in sicer samo toliko, kolikor jih je treba za normalno delo na progah. Posebno za dela na strehah in na drogih je novinec neporabljen, ker je človek, ki ni izvežban v tem delu, vedno v veliki nevarnosti za življenje. Tehnični odseki pa morajo izvežbane delavce uporabiti najprej za popravilo železniških in medkrajevnih vodov in sicer zaradi tega, da ne bi bila cela pokrajina izolirana od ostalega sveta. Letos je to delo posebno težavno, ker neprenehoma sneži in se popravilni vodi vedno iznova trgajo. Po drugih državah so glavni vodi tudi za medkrajevni promet položeni v kablje, ki jim atmosferični uplivi ne morejo škodovati. Pri nas tega nimamo in tudi medkrajevne telefonske mreže, ki največ trpe, so skoraj brez izjeme nad zemljo. Kabli za ljubljansko telefonsko mrežo so sicer že naročeni in baje že izdelani, ali dobava kablov je zaradi reparacijskega vprašanja odgojena. Prav tako je odgojena tudi dobava avtomatske telefonske centrale in brezžične telefonske postaje za Ljubljano, ki bi bila sedaj jako potrebna, ko so žični vodi pretrgani. To so dejstva, na čijih razvoju poštna direkcija nima nobenega upliva. Zaradi tega tehnične ustanove brzojavne uprave ne morejo drugega ukreniti, kakor da uporabljajo razpoložljive delavske moči na najvažnejših mestih in da upostavljajo telefonski in brzojavni promet stopnjema po načrtu. V Ljubljani, 24. novembra 1923. Tehnični odsek direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani.

Mednarodna železniška konferenca v Nici. V prvi polovici tekočega meseca se je vršila v Nici mednarodna že-

lezniška konferenca. Te konference so se udeležili delegati iz cele Evrope. Sklenilo se je, da se uvedejo novi direktni vozovi za mesla, ki dosedaj niso bila v mednarodnem železniškem prometu. Istočasno so se določile podrobnosti za izpolnjevanje mednarodne železniške službe. Določilo se je, da bodo odslej v prometu med prestolnicami vozovi ekspresnih, polniških in tovornih vlakov. Končno se je sklenilo z 180 glasovi, da se bode vršila prihodnja mednarodna konferenca v Neapolju v Italiji, dočim je 64 delegatov glasovalo, da se vrši konferenca v Varšavi. Prihodnja konferenca se bo vršila v sredi novembra prihodnjega leta.

Spalni vagoni na progi Ljubljana — Beograd. Generalni direktor državnih železnic je dovolil, da smejo na progi Ljubljana—Zagreb—Beograd in narobe pri brzovlakih št. 3 in 4 tudi potniki drugega razreda uporabljati postelje spalnih vagonov. Doslej so potniki drugega razreda smeli uporabljati spalni vagon le tedaj, če so obenem plačali tudi razliko med drugim in prvim razredom svoje vozne karle.

Prometne vesti. Sprejemnanje pošiljk lesa vsake vrste v vozovnih tovornih nakladah za postaje proge Feldkirch-Buchs, St. Gallen, kakor v tranzitu preko te proge je do nadaljnjega ukinjeno. Medpolne pošiljke se izlečejo. Transportna dovoljenja se ne izdajo. Ta omejitev je neodvisna od omejitev za Landeck tranzit, objavljene z brzojavko štev. 1621 dne 16. X. 1923, katere oslone še nadalje v veljavi za vse postaje tranzit Landeck izvzemši progo Feldkirch-Buchs, za katero velja gori navedena poostrena omejitev.

Iz naših organizacij.

Zveza trgovskih gremijev in zadrug v Ljubljani opozarja vse trgovstvo, da imajo biti, v smislu sklepa plenarne seje z dne 22. t. m., na praznik ujedinjenja, dne 1. decembra t. l. vse trgovine zaprte.

Indigo papir THE REX CO., LJUBLJANA.

Tržna poročila.

Poročilo z žitnega trga. Prošli teden je proti koncu žitni trg nekoliko oživel in so se cene okrepile. Zanimanje je bilo za moko in novo turščico. Izvoz pa tudi prošli teden ni uspeval, ker dunajski trg, ki je za naš izvoz moke merodajen, ni povpraševal po blagu. Na novosadski borzi se je živahno zaključevala nova turščica na termin za januar in februar po 225—235 Din. Pri učinkovitem zaključku za promptno vtorjenje se more dobiti nova turščica po 210 Din franko baške postaje. Poslovna tendenca je bila prejšnji teden mnogo prijaznejša nego predhodni teden. — Pšenica je prošli teden narasla od 300 na 312—315 Din postavno baška postaja, kar je posledica večjega povpraševanja s strani mlinov. — Moka boljše kakovosti, se je ponujala v početku tedna po 515, a pod konec po 520 Din. Novosadska borza pa je zabeležila zaključke za dvojno sipsko moko »0« tudi izpod 500 Din. — Turščica nova se je tržila po 210 Din postavno vtovorna postaja, stara pa po 225—230 Din. — Oves, slavonsko rešeno blago, je oslabil na ceni 245 Din paritela Zagreb. — Fižol je ostal zanemarjen. Pisani fižol se je ponujal po 400—450 Din po kakovosti. — Na zagrebški blagovni borzi skoro ni bilo prometa, ker so se posli sklepali večinoma izven borze.

Sladkorni trg. Sladkorni trg je dnevno čvrstješi in je, kakor je po ameriških, čehoslovških in drugih tržnih poročilih razvidno, da bo sladkor dosegel še precej visoke cene. Čehoslovška nolira na primer danes za kristalni sladkor pri vagonem odjemu franko jugoslovanska granična postaja KČ 4.— do KČ 4.10, kar znaša preračuneno v Din 18.80 do 19.—, in sladkor v kockah preko Din 21.— za kg. Tudi cene domačih sladkornih lovarn so se zvišale, in sicer pri odjemu celega vagona slane sladkor v kockah Din 20.25 in kristalni sladkor Din 18.25 za kg.

Cene živini v naši državi. Ljubljana: prašiči debeli 23 do 26 Din; krave 11

do 13 Din; telela 19 do 21 za 1 kg žive teže. Maribor: prašiči 23—26, debeli voli 13—15, poldebili 12—13.50; biki za klanje 11—13; debele krave 13 do 14; telela 23—24 Din za kg žive teže. Osijek: boljše krave 3500—5000 Din komad ali 11—13 Din za 1 kg žive teže; tovorni konji 3000—10.000 Din komad. Belovar: mesnati prašiči 24 Din za 1 kg žive teže. Vukovar: voli 12—13; krave 9—11; telela 18; svinje 21—24 Din za 1 kg žive teže. Palanka: govedo 9.50 do 10.50; debeli prašiči 18—20 Din za 1 kg žive teže. Kragujevac: voli 9—10; prašiči 16—21 Din 1 kg franko Iržišče.

Cene za masl in slanino. Beograd: masl 34—36, slanina 28—30, suho meso 27—30, okajena gnuja 60—65, salama 100—126 Din za kg na veliko. Milan: slanina 9, masl 10, ameriška slanina 8, ameriška masl 7.20 lir za kg.

Reško Iržišče. Na Reki so notirali: voli 6.60—7.40 lir za 1 kg žive teže; telela 10—11 lir; ovni 6—6.50 lir; koze 5—6 lir; prašiči 8.75—9.50 lir za 1 kg žive teže.

Italijanska žitna žetev. Italijanska gospodarska politika stremi v prvi vrsti za tem, da skuša kar mogoče povečati pridelek žita in sicer vsled tega, da bi ga bilo treba, kar le mogoče malo uvažati. Letošnje številke pridelka že kažejo, da to stremljenje ni bilo brez sadu. Letošnji pridelek pšenice se ceni na 5.4 milijona ton proti lanskemu 4.3 milijona tone. Povprečni pridelek 1911—1922 je znašal 4.7 milijona ton. Vsekakor je letošnja žetev šleli med izborne. Obdelana zemlja se je letos povečala za 47 ha. Povprečni pridelek za ha znaša letos 1154 kg proti 946 kg v letu 1922.

Cene sladkorja na Madžarskem gredo poslednji čas zopet navzgor, in sicer je poskočil sladkor za 360 mK pri kg. To podraženje pa ni v nikaki zvezi ne s padcem madžarske krone ne z razvojem cen na svetovnem trgu. Danes stane v Budimpešti kg sladkorja v kockah 7350, kg kristalnega sladkorja pa 7100 madžarskih kron.

Dobava, prodaja.

Dobava 400 — 600 vagonov koruze v Češkoslovaško. Zveza večjih gospodarskih družb v Češkoslovaški se zani-ma za uvoz 400 — 600 vagonov koruze. Interesentom, ki bi se zanimali za direktno dobavo koruze v Češkoslovaško, je natančnejši naslov gori navedene zveze v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na razpolago.

Nabava drv. Trdke, ki se zanimajo za licitacijo, objavljeno v Uradnem listu št. 104 na strani 652 glede dobave 250 do 300 m³ drv komandi V. žandarmerijske brigade v Ljubljani, se opozarjajo, da so pogoji za predmetno licitacijo v dopoldanskih urah, in sicer le do vstevši 25. novembra 1923, pri gori imenovani komandi interesentom na vpogled.

Prodaja barak »Dunaj« v Mariboru. V pisarni komande vojnega okruha v Mariboru se bo vršila dne 5. decembra t. l. ob 11. uri dopoldne tretja javna usmena dražba za prodajo barak »Dunaj« v Mariboru.

Prodaja Dominikanske kasarne v Pljuju. V pisarni komande mesta v Mariboru se bo vršila dne 5. decembra t. l. ob 11. uri dopoldne ofertna licitacija za prodajo Dominikanske kasarne v Pljuju.

Dobava angleškega premoga. Pri odložitvi za mornarico v Zemunu se bo vršila dne 10. decembra t. l. ofertna licitacija glede dobave 6000 ton angleškega premoga.

Dobava azbesta, smirka in belila. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 7. decembra t. l. ofertna licitacija glede dobave azbesta, smirka in belila.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Trgovci, industrijci, naročajte in razširjajte „TRGOVSKI LIST“; oglašajte v „TRGOVSKEM LISTU“

EKT

Najboljše
toaletno milo
kr. dvornega
dobavitelja
se dobi povsod

Glavna zaloga:

A. Lampret

Ljubljana, Krekov trg

Veletrgovina

A. Šarabon

v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago

raznvrstno žganje,

moko

in deželne pridelke,

raznvrstno

rudninsko vodo.

Lastna pražarna za kavo
in mlin za dišave z elek-
tričnim obratom.

Ceniki na razpolago.

Priporočamo:

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

Najboljši šivalni stroji v vseh opre-
mah Gritzner, Kaiser, Adler za rod-
binsko in obrtno rabo, istolam igle,
olje ter vse posamezne dele za vse
sisteme. Na veliko in malo!

TEODOR KORN

LJUBLJANA

POLJANSKA CESTA ŠT. 3.

Krovec, stavební, galvanizirski in
okrasni klepar, instalacije vodovodov.

Naprava strolovodov. — Kopališke in
klosetne naprave.

Izdelovanje posod iz pločevine
za firme, barvo, lak in med
vsake velikosti, kakor tudi po-
sod (škalice) za konzerve.

Redka prilika! Redka prilika!

Na prodaj:

VINO

600 hl, letnik 1917, belo 30 K liter
100 hl, letnik 1919, belo 24 K liter
100 hl, burgundec, rdeč 25 K liter

Stara, pristna, 46%

SLIVOVKA

100 K liter

Vino se proda tudi skupaj s skla-
diščnimi sodi ali se odda s kletjo
vred v najem.

I. KRAVAGNA, PTUJ.

LJUBLJANA

SINON GREGORČICEVA ULICA 13

Telefon štey. 552

se priporoča

za naročila vseh v njeno stroko
spadajočih del.

Izvršitev točna in solidna!

Upravni svet Kranjske industrijske družbe
naznanja v globoki žalosti, da je dne 22. novembra t. l. preminul
na Dunaju gospod

HUGO PL. NOOT

veleindustrijalec, do leta 1920 predsednik Kranjske industrijske družbe,
predsednik Montanskega društva itd.

Blagi pokojnik si je pridobil v 30 letih svojega predsedo-
vanja nevenljivih zaslug za naše podjetje. Plodonosno njegovo
delo častimo s hvaležnim spominom.

V LJUBLJANI, 24. novembra 1923.

Rusi
Slanki oviti
Prekajene ribe
(Bücklinge)
Ostseeheringe
Kumarce
Ia znajmske v soli
in kisu
Paradižni sok
Ia domač, čist, v
dozah

„Konserva“

Prva jugoslovanska industrija
za konzerve rib, sočivja in
sadja, družba z o. z.

Maribor

Zahtevajte cenik!

Delniška družba
„TRIGLAV“
Šmarca pri Kamniku

Testenine

Sladna kava

Kavine mešanice

Zahtevajte cenik!

A. VICEL

Maribor, Glavni trg 5

trgovina s hišnimi potrebščinami,
emailirano, pločevinasto in ulito
posodo, porcelanaslo, kameni-
nasto in stekleno robo.

Na debelo!

Na drobno!

Zahtevajte od Vašega čevljarja strokovno pri-
reditve in vi na hote vse nosili čevljev brez
BERSOP-gummi potplatov! Prihranite si drago
popravilo, ohranite Vaše čevlje trajno ele-
gantno, obvarujte noge pred mokroto, ter se
pri hoji ne utrudite.

Naslov brzojavkam:
„GROM“

„GROM“

Telefon interurban
št. 454

== Carinsko-posredniški in špedicijski bureau ==

Centrala: LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41

Bančni točki račun: Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana, Trgovska banka, Ljubljana. Poštni
čkovni račun št. 12.771

PODRUŽNICE: Jesenice, Karlovac, Koprivnica, Maribor, Osijek,
Rakek, Zagreb. — EKSPOZITURE: Ljubljana, državni kolodvor,
Manastir.

Carinsko posredništvo državnih železnic kraljevine SHS v
Karlovcu, Koprivnici, Osijeku z ekspozituro v Belem Manastiru
Zastopstva na vseh mestih tu- in inozemstva

Zastopnik mednarodne družbe spalnih vozov S. O. E. za promet
ekspresnih pošilk

Razširjajte „TRGOVSKI LIST“!

Prvovrstna trgovska hiša

lik glavnega kolodvora v Ljubljani (Resljeva cesta štev. 22) obstoječa iz velike
enonadstropne stanovanjske hiše s kletni, 3 samostojnih stavb na dvorišču, ki
služijo za skladišča in pisarne, obširnega dvorišča in vrta (celokupna površina
realitete ca. 3.000 m²)

se prodaja

najboljšemu ponudniku polom pismene ofertalne licitacije v smislu pogojev, ki
so v pisarni podpisane družbe na vpogled in ki se na zahtevo upošljejo.

Vse ponudbe morajo biti vložene do 15. decembra 1923 in obvezne do
15. januarja 1924 ter mora vsak ponudnik tudi sočasno podpisati prodajne pogoje.

Vsi trgovski tako skladiščni kakor tudi pisarniški lokali so kupcu takoj na
razpolago.

Ponudbe je nasloviti zapečatene z označbo »Ponudba za hišo« na
Slovensko trgovsko delniško družbo v likvidaciji, Ljubljana.

Priporoča se:
Specerijska in delikatesna
veletrgovina in na novo
urejena zajutrkovalnica

T. Mencinger

Ljubljana

Sv. Petra cesta štev. 43

na dvorišču, vtiad tudi iz Komenskoga
ulice

Pražarna za
kavo z električnim obratom